Για τον Δημήτρη Κουφοντίνα και το Δικαίωμά του στην Άδεια…

Νίκος Κατσιαούνης

Στους (μετα)μοντέρνους καιρούς της ατομικής και συλλογικής αποχαύνωσης είναι λογικό συνακόλουθο οι έννοιες είτε να χάνουν τις σημασίες τους, οδηγούμενες έτσι σε μια τραγική διαστροφή, είτε να επωμίζονται τη μοίρα της εκπόρνευσης. Ο Γερμανοεβραίος πολιτικός στοχαστής Φραντς Νόιμαν (Franz Neumman) εξετάζοντας την περίοδο του Μεσοπολέμου και της Βαϊμαρικής Δημοκρατίας έκανε σαφές το γεγονός ότι η επίκληση της δημοκρατίας από πολιτικούς φορείς κάθε απόχρωσης –ακόμη και εντελώς αντιθετικούς– οδήγησε και στην ελαστικότητα της έννοιας. Συνήθως αυτή η ελαστικότητα αποτελεί και τον προθάλαμο για τη νομιμοποίηση αυταρχικών και ολοκληρωτικών λογικών που, φορώντας τον μανδύα της δημοκρατικής εγγύησης, περιστέλλουν τις κοινωνικές ελευθερίες και τα συλλογικά κεκτημένα. Διότι έχει πάλι πολλάκις αποδειχθεί από την Ιστορία ότι η καλύτερη άμυνα της δημοκρατίας είναι η αυτοκατάργησή της.

Έτσι, όταν οι «σύγχρονες δημοκρατίες» –στην ουσία οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ που τις ελέγχουν– νιώθουν την απειλή του διαφορετικού, δεν διστάζουν να κουρελιάσουν αρκετά από τα θεμελιώδη συγκροτητικά τους στοιχεία με σκοπό τη διατήρηση της κυριαρχίας και των συμφερόντων τους. Η δίκη της 17 Νοέμβρη αποτελεί για τη νεότερη ελληνική ιστορία ένα τέτοιο παράδειγμα καταστρατήγησης της έννοιας του δικαίου και του αστικού νομικού πολιτισμού, που με τόσο στόμφο προωθούν και επικαλούνται τα αλαλάζοντα κύμβαλα της «δημοκρατικής» διαχείρισης και νομιμότητας. Ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό, αρκεί η ηθική να συνταυτίζεται και να εξυπηρετεί τα ιδιοτελή συμφέροντα των κυρίαρχων ελίτ.

Δεκαπέντε χρόνια περίπου μετά τη δίκη της 17 Νοέμβρη, παραμένει ανοιχτό ακόμη το ζήτημα της χορήγησης αδειών σε κάποιους από τους κρατουμένους οι οποίοι βρίσκονται ακόμη σε συνθήκες ειδικού εγκλεισμού. Ο Δημήτρης Κουφοντίνας είναι ένας εξ αυτών των κρατουμένων που οι διωκτικές αρχές τού αρνούνται πεισματικά το δικαίωμα στην άδεια. Αυτός ο λυσσασμένος πόθος των «δημοκρατικών» θεσμών για τη διάλυση της αξιοπρέπειας και την ταπείνωση του Δημήτρη Κουφοντίνα συνεχίστηκε και στην προ λίγων ημερών απόρριψη του αιτήματος για άδεια. Σαν άλλοι στρατοδίκες των πιο σκοτεινών στιγμών της νεοελληνικής ιστορίας, απέρριψαν το αίτημα για άδεια λόγω της μη αλλαγής του συνειδησιακού υποβάθρου του Κουφοντίνα (!). Ο τραγέλαφος των διωκτικών μηχανισμών θεώρησε ότι η άδεια στον φυλακισθέντα δεν πρόκειται να συμβάλει στην προσωπική και κοινωνική του ανέλιξη.

Εάν κάποιος προσπάθησε ουσιωδώς να υπερασπίσει τις θέσεις, τις επιλογές και την ιστορία της 17 Νοέμβρη, αυτός αναμφισβήτητα ήταν και παραμένει ο Δημήτρης Κουφοντίνας. Κι αυτό οι «δημοκρατικοί» κατασταλτικοί μηχανισμοί δεν του το συγχωρούν. Ασχέτως του αν κάποιος συμφωνεί ή διαφωνεί με τη δράση της 17Ν, πρέπει να είναι τυφλός για να μη μπορεί να δει τη συνέπεια των λόγων του Κουφοντίνα. Και πάνω σε αυτή τη συνέπεια είναι που πατούν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί για να του αρνούνται το στοιχειώδες δικαίωμα στην άδεια. Όχι προφανώς για να μη βγει από τη φυλακή και συνεχίσει τον ένοπλο αγώνα (εξάλλου ο ίδιος έχει δηλώσει ότι η 17 Νοέμβρη «έχει τελειώσει»), αλλά γιατί δεν αρνείται την ιστορία του, δεν αρνείται τον αξιακό του κώδικα, δεν υπογράφει την πολυπόθητη για την εξουσία «δήλωση μετανοίας». Αν αυτό δεν αποτελεί πράξη και στάση αξιοπρέπειας και ήθους, τότε τι είναι ήθος και αξιοπρέπεια; Πάντως σίγουρα όχι η στάση αρκετών φωνασκούντων «δημοκρατών» που στο όνομα της «αντιτρομοκρατικής σταυροφορίας» έχτισαν πολιτικές καριέρες, προσεταιρίστηκαν πολιτικά τζάκια και γέμισαν το σακούλι τους από τα «αντιτρομοκρατικά» κονδύλια, δηλώνοντας παράλληλα γονυπετείς τα διαπιστευτήριά τους στα εγχώρια και διεθνή αφεντικά.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στην Ελλάδα των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να μη συγκροτούνταν ένοπλες οργανώσεις που είχαν ως στόχο τη βίαιη αντιπαράθεση με το καθεστώς. Η χρόνια επιβολή ενός αυταρχικού και εκδικητικού κράτους, οι μνήμες και τα άμεσα βιώματα από τις εξορίες, τις εκτοπίσεις, τις εκτελέσεις και τη διάλυση της αξιοπρέπειας ενός μεγάλου κομματιού της ελληνικής κοινωνίας, η επιβολή της δικτατορίας και η αμνήστευσής της από την πολιτική ελίτ, ένα μεγάλο ρεύμα στην Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική οργανώσεων ένοπλης βίας, όλα αυτά σε συνδυασμό με την έξαρση της ριζοσπαστικότητας των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων λειτούργησαν ως η μαγιά για τη συγκρότηση αρκετών ένοπλων οργανώσεων από το 1974 και ύστερα. Όπως ειπώθηκε και από έναν μάρτυρα υπεράσπισης στη δίκη της 17 Νοέμβρη, στη Μεταπολίτευση η πολιτική συνείδηση και ο τύπος του Αριστερού που διαμορφωνόταν δεν θα επέτρεπε ποτέ στον εαυτό τους και στους άλλους να ξαναγίνουν οι «καρπαζοεισπράκτορες της Ιστορίας».

Έτσι λοιπόν ο Δημήτρης Κουφοντίνας (και δεν είναι ο μόνος) στο συμβολικό επίπεδο αποτελεί για τους κυρίαρχους τον τύπο του ανυπότακτου αγωνιστή, αυτού που δεν εκχωρεί ούτε τις αξίες ούτε τα ιδανικά του στο κυρίαρχο καθεστώς.[1] Επιπλέον, πάλι στο συμβολικό επίπεδο, αποτελεί και μέρος μιας ριζοσπαστικής γενιάς που η εξουσία θέλει να τη δει να συνθλίβεται και να απαξιώνεται. Στη δίκη της 17 Νοέμβρη δεν έγινε ούτε το στοιχειώδες: η αναγνώριση των κατηγορούμενων και των φυλακισθέντων ως πολιτικών κρατουμένων.[2] Η στενότατη οριοθέτηση του πολιτικού εγκλήματος από τη μεριά των δικαστικών αρχών οδήγησε σε αχρήστευση την ίδια την έννοια. Ο Κουφοντίνας και οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι για τη 17 Νοέμβρη στιγματίστηκαν και απαξιώθηκαν ηθικά ως «δολοφόνοι» και «κατσιαπλιάδες» και όχι ως πολιτικοί αντίπαλοι. Πώς αλλιώς θα ικανοποιούνταν οι ορέξεις του οικονομικού και πολιτικού κατεστημένου; Η δίκη κατέληξε να είναι μια θεαματική διαδικασία, ένα θεαματικό τσίρκο, προς υπεράσπιση της πολιτικής και οικονομικής κυρίαρχης τάξης.

Η δίκη της 17 Νοέμβρη αποτέλεσε το άρμα για μια ευρύτερη περιθωριοποίηση και σπίλωση των εν γένει ριζοσπαστικών ιδεών που επιδιώκουν μια διαφορετική και πιο ελεύθερη κοινωνία. **Είναι πλέον γνωστό τοις πάσοι (από την εποχή ακόμη του Βίσμαρκ) ότι οι αντιτρομοκρατικές νομοθεσίες φαινομενικά βάλουν κατά της «κορυφής του παγόβουνου», ενώ βασικός στόχος είναι η ελαστικοποίηση της έννοιας της τρομοκρατίας ώστε αυτή να συμπεριλάβει όσο το δυνατόν μεγαλύτερα τμήματα της κοινωνίας που αντιστέκονται και δημιουργούν ρωγμές στο υπάρχον.** Την περίοδο εκείνη οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου δημιούργησαν καινούργια πλανητικά δόγματα, νέα πολιτικά απόλυτα, με τα οποία θα έπρεπε να συνταυτιστεί η πλειοψηφία των κρατών του δυτικού άξονα. Για τους κυρίαρχους το τέλος της Ιστορίας και των μεγάλων αφηγήσεων αποτελούσε (και συνεχίζει να αποτελεί) ένα πολιτικό επίδικο, το οποίο πρέπει να εμπεδωθεί και να γίνει συνειδητή πραγματικότητα και στις κοινωνίες. There is no alternative… Στη σημερινή συγκυρία είναι έκδηλο ότι τα κράτη ενισχύουν το κατασταλτικό νομικό τους οπλοστάσιο ώστε να αποσπάσουν τις απαραίτητες συναινέσεις μπροστά στη διάλυση όλων των μεταπολεμικών διευθετήσεων και των συμβολαίων που παρήγαγαν και συντηρούσαν το κυρίαρχο παράδειγμα. Η κατασκευή των εσωτερικών εχθρών και ο πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία αποτελεί μια συνεχής απόπειρα καθολικής αστυνόμευσης και ελέγχου.

Δεν είναι εδώ ο χώρος όπου θα αποπειραθούμε να κάνουμε μια ευρύτερη κριτική και αξιολόγηση στο ζήτημα της ένοπλης βίας στην Ελλάδα. Η συζήτηση αυτή δεν μπορεί να γίνει ούτε στις στήλες των εφημερίδων ούτε στις σελίδες των περιοδικών ούτε στις αίθουσες των δικαστηρίων αλλά εκεί που τους αρμόζει: στις κοινωνικές διεργασίες. Το ζήτημα της χορήγησης άδειας στον Δημήτρη Κουφοντίνα (αλλά και στον Κώστα Γουρνά και άλλων) αποτελεί ένα πολιτικό διακύβευμα το οποίο, αν και αφορά άμεσα τους διωκόμενους, βασίζεται σε μια ευρύτερη αντιαπολυταρχική προβληματική που θέτει ζητήματα δικαιωμάτων και κοινωνικών κεκτημένων, δηλαδή χώρων ελευθερίας που τα αγωνιζόμενα κομμάτια της κοινωνίας θα πρέπει να υπερασπιστούν.

Στους ζοφερούς καιρούς που διανύουμε η οκνηρία σήμερα απέναντι στο δικαίωμα της ελευθερίας θα αποτελέσει αύριο έναν εφιάλτη από τον οποίο θα δυσκολευτούμε να ξυπνήσουμε. Μια κλεφτή ματιά στην Ιστορία αρκεί για να αντιληφθεί κάποιος ότι η εξουσία εν γένει δεν οδηγείται εύκολα στη λήθη και η διατήρηση της μνήμης της είναι ζωτικής σημασίας για την ύπαρξή της. Δεν συμβαίνει πάντα το ίδιο με τα κοινωνικά σύνολα. Όταν η υπεράσπιση της ελευθερίας εκπέσει στην κοινωνική λήθη, τότε η ανάταση γίνεται μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Όπως συμβαίνει με όλα τα κατακτηθέντα κοινωνικά δικαιώματα, το δικαίωμα στην ελευθερία πρωτίστως πρέπει να τίθεται για αυτούς που το έχουν ανάγκη, που το δικαιούνται και που τους το στερούν.

Σημειώσεις:

[1] Εδώ θα πρέπει να επισημάνω (για πολιτικούς και μόνο λόγους) ότι έχω ουσιαστικές και ριζικές διαφωνίες με τη 17 Νοέμβρη. Όμως, έχω περισσότερες με την αυταρχικότητα και την αυθεντία των κάθε λογής εξουσιών.
[2] Δεν είναι ανάγκη να μελετήσει κανείς θεωρία δικαίου ώστε να σιγουρευτεί για το πασιφανές. Ας ρίξει μια απλή ματιά στο τι νομικές ακροβασίες έγιναν αλλά και στο ποιοι παρέλασαν ως μάρτυρες κατηγορίας στη δίκη.